

ВПЛИВ ПОПЕРЕДНИКІВ НА УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ТВЕРДОЇ

Шакалій С. М., к. с.-г. н., викладач кафедри рослинництва

Нечипоренко В. В. здобувач вищої освіти, ОПП Екологічне рослинництво

Полтавська державна аграрна академія

В сучасних умовах в світі виникає дефіцит зерна пшениці, і перед людством знову виникає гостра проблема продовольчого кризиса. Річне виробництво зерна пшениці в середньому складає близько 840 млн. т [1, 2].

Задоволення даної потреби – складна задача при врахуванні того, що посівні площі в світі зменшуються, а урожайність пшениці в більш розвинених країнах вже досягла максимального рівня, наприклад, в країнах Європи складає більше 8 т/га [3-5].

Сорт – один из самих дешевих і доступних способів підвищення урожайності. Без нього неможливо реалізувати в землеробстві досягнення науково-технічного прогреса [6].

Збільшення потенціалу врожайності завжди було і залишається фундаментально важливим в селекційних програмах. Але сучасні сорти повинні бути не тільки високоврожайними, що дають продукцію високої якості, але і стійкими до несприятливих факторів середовища, високоадаптованими, високогемостатичними [1,3].

Ми досліджували два сорти пшениці озимої твердої Приазовська та Шулиндінка. Вони були висіяні по двох попередниках: соя та озимий ріпак.

Після збирання врожаю зерна пшениці озимої твердої ми визначили її урожайність.

В 2018 році вищу врожайність ми отримали в сорту пшениці Шулиндінка по попереднику соя. Дещо нижчою 5,31 т/га вона була по попереднику озимий ріпак.

Сорт Приазовська в 2018 році мав менші показники врожайності в порівнянні із сортом Шулиндінка: по попереднику соя – 4,96 т/га, озимий ріпак – 4,66 т/га.

Попередник соя в 2018 році дала більший приріст врожайності по двох досліджуваних сортах. Приазовська мала урожайність на 0,3 т/га вищу ніж по попереднику озимий ріпак. Сорт Шулиндінка – на 0,1 т/га вище по попереднику соя ніж по озимому ріпаку (табл. 1).

Найвища врожайність за роками була в 2019 році. Сорт Приазовська по попереднику соя мав врожайність 5,61 т/га, а за вирощування по попереднику озимий ріпак - 5,72 т/га, що перевищує перший попередник на 0,11 т/га.

А от у сорту Шулиндінка врожайність по другому попереднику (озимий ріпак) перевищувала попередник соя на 0,07 т/га. Врожайність у сорту була в

межах 6,04 – 6,11 т/га. Дослідження 2019 року показали переваги за показником урожайності сорт Шулиндінка.

Таблиця 1

Урожайність сортів пшениці озимої твердої залежно від попередника, т/га

Сорт (фактор А)	Попередник (фактор В)	Урожайність, т/га			
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	середнє
Приазовська	соя	4,96	5,61	5,62	5,39
	озимий ріпак	4,66	5,72	5,58	5,32
Шулиндінка	соя	5,31	6,04	5,81	5,68
	озимий ріпак	5,24	6,11	5,90	5,78
Нір ₀₅ по фактору А		0,31	0,38	0,22	
Нір ₀₅ по фактору В		0,18	0,11	0,12	

Урожайність 2020 року була на рівні 2019 року. Сорт Приазовська по попереднику соя мав врожайність 5,62 т/га, що вище на 0,04 т/га ніж по попереднику озимий ріпак.

По попереднику озимий ріпак сорт Приазовська був на рівні 5,58 т/га. Вищими показниками урожайності характеризується сорт Шулиндінка по попереднику озимий ріпак (5,90 т/га) ніж по попереднику соя (5,81 т/га).

Якщо порівнювати сорт Приазовська та Шулиндінка в 2020 році то вищою врожайність була по другому сорту та по попереднику озимий ріпак. Вона перевищувала перший сорт на 0,32 т/га.

За середніми показниками врожайності за роками кращим був сорт Шулиндінка по попереднику озимий ріпак і становила 5,78 т/га.

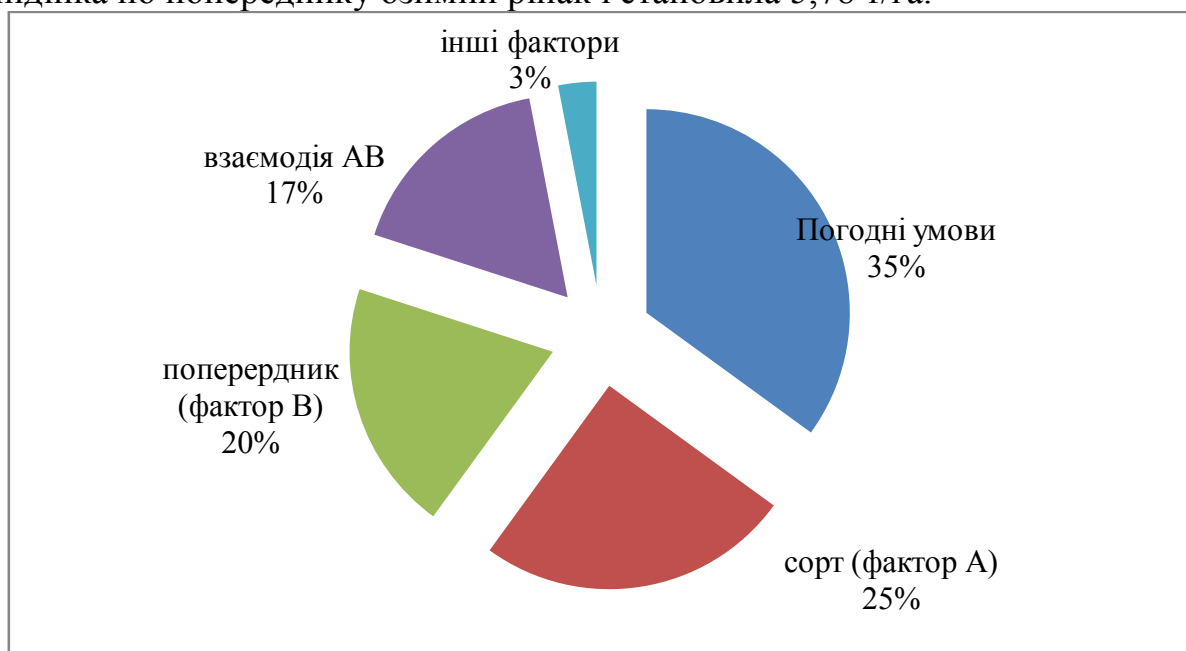

Рис. 1. Частка впливу факторів на урожайність пшениці озимої твердої (середнє 2018 – 2020 рр.).

Так, за середніми даними 2018- 2020 рр. рівень врожайності пшениці на 35 % залежав від погодних умов, на 25 % від сорту, на 20 % від попередника та 17 % складала взаємодія факторів АВ і лише на 3 % від інших факторів.

Дослідження, проведені упродовж 2018-2020 рр. з сортами пшениці озимої твердої Приазовська та Шулиндінка в умовах Полтавської області із вивчення впливу попередників на урожайність та якість зерна, дозволили сформулювати наступні висновки:

- сорт Приазовська по попереднику соя мав врожайність 5,62 т/га, що вище на 0,04 т/га ніж по попереднику озимий ріпак.

- вищими показниками урожайності характеризується сорт Шулиндінка по попереднику озимий ріпак (5,90 т/га) ніж по попереднику соя (5,81 т/га);

- за середніми показниками врожайності за роками кращим був сорт Шулиндінка по попереднику озимий ріпак і становила 5,78 т/га.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Плотнікова М. Ф. Методика оцінки ефективності зернової галузі. Вісник аграрної науки. 2006. № 1. С. 75–77.
2. Демидов О. О., Гаврилюк М. В., Федоренко В. О. Зерно високої якості. Аграрний тиждень. 2010. №15. С. 7–8.
3. Костиця І. В. Урожайність зерна пшениці озимої та рівень його якості залежно від попередників і системи удобрення в умовах Присивашся. Зрошуване землеробство : міжвід. тем. наук. зб. Херсон : Айлант, 2012. Вип. 58. С. 51–53.
4. Крамарьов С. М., Жемела Г. П., Шакалый С. М. Продуктивність та якість зерна пшениці м'якої озимої залежно від мінерального живлення в умовах Лівобережного лісостепу України. Бюл. Ін – ту сільського господарства степової зони НААН України. 2014. № 6. С. 61–67.
5. Бондар О. Ринок зерна у 2015/2018. Агро Перспектива. 2018. №7. 25 с.
6. Яцук В. Зерно України та його місце на світовому ринку. Вісник аграрної науки. 2005. №7. С.78-82